

Анотація

на дипломну роботу здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою спеціальності 016 Спеціальна освіта галузі знань 01 Освіта Ромець Інна Володимирівна на тему: «Розвиток комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення засобами інклюзивно-ресурсних центрів»

Науковий керівник: Старєва Анна Михайлівна, кандидат педагогічних наук, доцент

Рецензент: Шапошнікова Юлія Геннадіївна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та інклюзивної освіти Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського

Структура дослідження. Дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (106) і трьох додатків. Основний матеріал викладений на 93 сторінках, вся робота з додатками міститься на 144 сторінках.

Об'єктом дослідження є комунікативно-мовленнєва діяльність дітей старшого дошкільного віку.

Предмет дослідження: розвиток комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення засобами інклюзивно-ресурсних центрів.

Мета дослідження: дослідити можливості розвитку комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення засобами інклюзивно-ресурсних центрів.

Завдання дослідження:

1. Уточнити поняття «комунікативно-мовленнєва діяльність»; «комунікативно-мовленнєва діяльність дітей дошкільного віку», «засоби інклюзивно-ресурсних центрів».
2. Дослідити дидактичні можливості (організаційно-педагогічні

умови) інклюзивно-ресурсних центрів у контексті заявленої проблеми.

3. Виявити та охарактеризувати рівні розвитку комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку.

4. Визначити організаційно-педагогічні умови формування комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення до навчання у школі.

5. Надати методичні рекомендації логопеду щодо діагностування дітей з вадами мовлення.

Методи дослідження: *теоретичні*: вивчення, аналіз та узагальнення педагогічної, лінгвістичної, психолого-педагогічної і методичної літератури щодо мовленнєвої готовності старших дошкільників до навчання у школі; *емпіричні*: цілеспрямоване спостереження за мовленням старших дошкільників, анкетування, бесіда, аналіз календарних планів вихователів, освітніх програм закладів дошкільної освіти (*далі – ЗДО*) щодо визначення стану досліджуваної проблеми мовленнєвої підготовки старших дошкільників до шкільного навчання; педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний); *статистичні*: кількісний і якісний аналіз експериментальних даних щодо рівнів сформованості мовленнєвої готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання у школі.

Практична значущість полягає в дослідженні організаційно-педагогічних умов інклюзивно-ресурсних центрів щодо формування комунікативно-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення; створенні системи мовленнєвих ситуацій, ігрових мовленнєвих вправ, мовленнєвих дидактичних ігор, спрямованих на активізацію мовлення дітей. Експериментальний матеріал може використовуватись у практиці роботи закладів дошкільної освіти. Матеріали дослідження були впроваджені в діяльність комунальної установи "Інклюзивно-ресурсний центр" Коблівської сільської ради Березанського району Миколаївської області.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати

дослідження обговорювалися на: трьох конференціях (Сучасні технології розвитку людини в інтегрованому суспільстві: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Миколаїв, 28 травня 2020 р. / За заг.ред. А.М. Старєвої; упоряд. О.А. Шевченко, С.В. Кандюк-Лебідь. Миколаїв: ММІРЛ Університету «Україна», 2020. 294 с.; XX Міжнародна науково-практична конференція «Інклюзивний освітній простір: проблеми, перспективи та кращі практики», 18-19 листопада 2020 року, м.Київ; Міжвузівська науково-практична конференція «Наукові досягнення – шлях до професії», 6 грудня 2020 року)

Публікації. Основні результати дослідження викладено в чотирьох працях, 2 - статті, 2 - тези.

Загальні висновки:

1. Відповідно до Базового компоненту дошкільної освіти України, мовленнєва компетентність виступає в якості інтегрованої характеристики дошкільника як особистості й передбачає сформованість мовної та мовленнєвої складових, що забезпечує наявність якісного інструментарію та умінь використовувати його з метою комунікації. Мовленнєва діяльність сприяє формуванню інтелектуального потенціалу дитини, підвищує її пізнавальну активність, якісно розширює світогляд, стимулює і збагачує комунікативні навички.

2. Обґрунтовано концептуальні підходи щодо дослідження мовленнєвої діяльності молодших дошкільників із ЗНМ на основі аналізу й узагальнення науково-теоретичної літератури психолого-педагогічного і спеціального логопедичного напрямів (вчення про засвоєння та використання мови; психологічну структуру мовленнєвої діяльності; психологічні механізми у нормі та порушенні психофізичного розвитку; диференційовані методи діагностики, корекції порушень мовленнєвого розвитку).

3. Розроблено комплексну методику експериментального дослідження мовленнєвої діяльності у дітей молодшого дошкільного віку із ЗНМ, психічних процесів і функцій, зокрема сприймання, уваги, пам'яті

різних модальностей, основних мисленнєвих процесів, що зумовлюють її формування та розвиток мовлення.

4. Виявлено специфічні порушення різних складових діяльності засвоєння та використання мови, що в цілому характеризують порушення мовлення зазначеної категорії дітей як системний мовленнєвий недорозвиток; визначено психологічний механізм, що лежить в його основі, а саме: недостатня сформованість лексичного і граматичного компонентів мовленнєвої системи, а також уваги, пам'яті та контролю різних модальностей.

5. Визначено організаційно-педагогічні умови формування комунікативно-мовленнєвої діяльності засобами ІКЦ (рання психо-фізична діагностика, логопедична оцінка, складання висновку та індивідуальної програми розвитку дитини; командна робота фахівців); розроблено комплексну методику корекційно-розвивального та попереджувального навчання з розвитку мовлення дітей молодшого дошкільного віку із ЗНМ у відповідності до вікових особливостей і виявленого психологічного механізму мовленнєвого порушення та перевірено її ефективність. Статистично підтверджено ефективність впровадженого корекційно-розвивального навчання за означеною методикою, визначено позитивну динаміку у формуванні основних складових мовленнєвої діяльності у дітей експериментальної групи.

6. Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів корекції та розвитку мовлення у молодших дошкільників із ЗНМ. Зокрема, подальшого розгляду потребує проблема диференційованої діагностики затримки мовленнєвого розвитку у дітей; розробка методик раннього виявлення та ранньої корекції порушень мовлення.

Ключові слова: комунікативно-мовленнєва діяльність; діти дошкільного віку, інклюзивно-ресурсні центри.